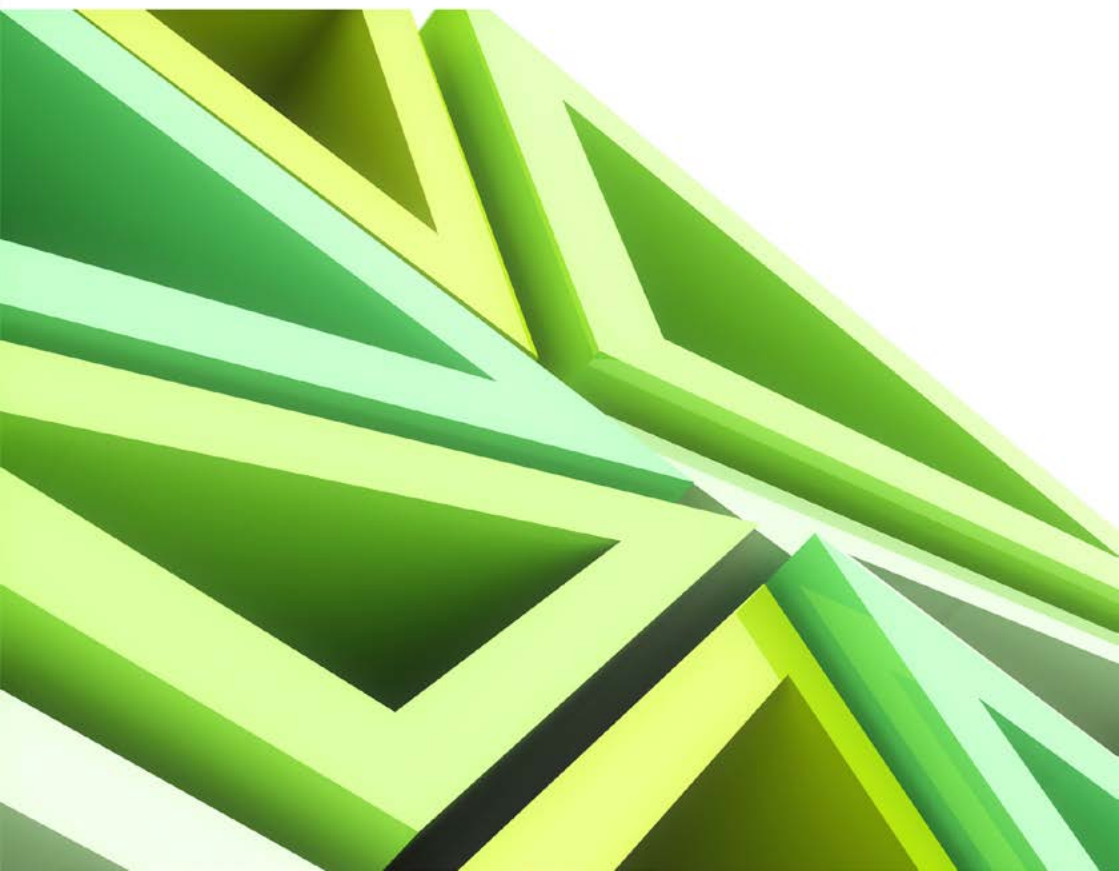


Redakcja naukowa:  
Ewa Karmolińska-Jagodzik, Inetta Nowosad, Anetta Soroka-Fedorczuk

# EDUKACJA W KULTURZE. KULTURA (W) EDUKACJI.

STUDIUM PORÓWNAWCZE WYBRANYCH ASPEKTÓW  
FUNKCJONOWANIA SZKOLNICTWA  
W POLSCE I SŁOWACJI





# **Edukacja w kulturze. Kultura (w) edukacji.**

**Studium porównawcze wybranych aspektów  
funkcjonowania szkolnictwa w Polsce i Słowacji**

© Copyright by  
Autorzy & e-bookowo

Redakcja naukowa:  
Ewa Karmolińska-Jagodzik, Inetta Nowosad, Anetta Soroka-Fedorczuk

Recenzent:  
dr hab. prof. WSEI Jolanta Szempruch

Projekt okładki:  
e-bookowo

ISBN e-book 978-83-7859-651-6  
ISBN druk 978-83-7859-652-3

Wydawca: Wydawnictwo internetowe e-bookowo  
[www.e-bookowo.pl](http://www.e-bookowo.pl)

Kontakt: [wydawnictwo@e-bookowo.pl](mailto:wydawnictwo@e-bookowo.pl)

Zebrane w książce teksty są efektem wieloletniej współpracy pomiędzy koordynatorem projektu: „*Jakość i kultura szkoły. Perspektywa międzynarodowa*” Inetą Nowosad (UZ),  
we współpracy z Ewą Karmolińską-Jagodzik (UAM),  
Anetą Soroką-Fedorczuk (UZ)  
a Wydziałem Pedagogiki Uniwersytetu im. Mateja Beli.

Wszelkie prawa zastrzeżone.  
Kopiowanie, rozpowszechnianie części lub całości  
bez zgody wydawcy zabronione  
Wydanie I 2016

## SPIS TREŚCI

Wstęp	•	7
<b>Ewa Karmolińska-Jagodzik, Inetta Nowosad</b>		
Kultura szkoły oraz powiązane z nią kwestie	•	17
<b>Erich Petlák</b>		
<b>część I. Kultura Szkoły</b>	•	<b>35</b>
Sociálno-psychologické aspekty kultúry školy. Social and psychological aspects of school culture	•	37
<b>Soňa Kariková</b>		
Tvorba v škole - na hranici abstrakcie a konkrétnosti	•	63
<b>Jaroslav Uhel</b>		
Kultúra vysokej školy ako vzdelávacej inštitúcie ulture of university like an educational institution	•	85
<b>Vojtech Korim</b>		
Zmiany we współczesnym modelu edukacji – zmianami w kulturze szkoły. Raporty z badań a oczekiwania społeczne	•	107
<b>Inetta Nowosad</b> <b>Ewa Karmolińska-Jagodzik</b>		
Osobnosť vysokoškolského učiteľa optikou akademickej kultúry	•	131
<b>Mariana Sirotová</b> <b>Eva Frýdková</b> <b>Peter Jusko</b>		
Multikultúrna výchova ako súčasť rozvojového vzdelávania v prostredí slovenských škôl	•	163
<b>Katarína Kurčíková</b>		

<b>część II Jakość szkoły i edukacji</b>	•	173
Kryzys w szkole jako wyzwanie dla współczesnej edukacji <b>Hanna Stępniewska-Gębik</b>	•	175
Jakość doświadczeń zawodowych w narracjach pamiętnikarskich nauczycielek przedszkolnych <b>dr Anetta Soroka-Fedorczuk</b>	•	185
Doświadczenie szkolnej codzienności - jakość pracy w narracjach nauczycieli <b>Joanna M. Łukasik</b> <b>Roma Kwiecińska</b>	•	201
Jakość kontaktu interpersonalnego w relacji międzypokoleniowej uczeń – nauczyciel <b>Ewa Karmolińska-Jagodzik</b>	•	215
Jakość w szkole – migawki z badań <b>Agnieszka Nowak-Łojewska</b>	•	237
Evalvácia predmetu etická výchova ako súčasť kultúry školy a nástrojzvyšovania kvality školy <b>Anna Sádovská</b>	•	257

Ewa Karmolińska-Jagodzick, Inetta Nowosad

Pojęcie „kultura”, zazwyczaj funkcjonuje jako singularne, a więc pozbawione liczby mnogiej, określa bowiem realność pojmowaną monistycznie. „(...) Kulturowy monizm utrzymuje, że jest tylko jedna prawdziwa kultura, sposób życia i pogląd na świat, mianowicie nasz. (...) Kulturowy monizm utrzymuje, że metafizyczne i epistemologiczne stanowiska, jak również wartości aksjologiczne tej jednej, prawdziwej kultury są najlepsze” (Randal, 1997, s. 74). Taki ogląd kultury wyłania szereg wątpliwości o słuszności tezy monizmu kulturowego, dlatego bowiem na przestrzeni lat pojęcie kultury zaczęto wiązać z pluralistyczną koncepcją wizji zjawiska. „Argumentem na rzecz pluralistycznej koncepcji kultury bywa często obserwowane zróżnicowanie materiału etnologicznego, które jest uznawane za przejaw istnienia kulturowych odrębności. Te różniące się elementy interpretowane są jako należące do innych, szerszych zespołów, nazywanych często za Ruth Benedict *wzorcami kultury*, stanowiącymi o odmienności każdej kultury” (Majcherek, 2009, s. 11).

W niniejszej publikacji stanowisko autorów poszczególnych tekstów odzwierciedla pluralistyczny ogląd kultury szkoły. Szkoła jest tu rozumiana jako miejsce spotkań wielu odrębnych kulturowo istnień ludzkich, które w akcie interakcyjnej koncepcji komunikacji społecznej podejmują wysiłek wzajemnej wymiany kulturowych wzorców, tworząc tym samym pojęcie kultury szkoły. Można by zapytać dlaczego istotnym jest rozpatrywanie kategorii kultury szkoły? Otóż, to „szkoła uważana jest za ważny element systemu społecznego. Obejmujący swym wpływem wszystkich młodych danego społeczeństwa (...), realizuje funkcje, których nie mogą realizować w sposób masowy żadne inne instytucje społeczne” (Nowosad, 2003, s. 13). Szkoła jest wyjątkowym miejscem na tle innych instytucji pożytku publicznego, bowiem jest najbardziej uprawomocniona nie tylko do określania kultury wewnętrznej jako kultury instytucji, tworzonej przez indywidualne jednostki uwikłane tożsamościowo w jedyną i niepowtarzalną kulturowo populację. Jest też miejscem silnie oddziaływującym na istniejące w jej murach jednostki. Z jednej strony jest odbiorcą, bowiem kumulują się

w niej określone wzorce, z drugiej zaś strony wywiera silny wpływ na uczestników szkolnego życia. W efekcie, istniejące w szkole odrębne kulturowo byty spotykają się przez większość dnia w jednym miejscu, wchodzą ze sobą w interakcje i tworzą nową kulturę, jedyną w swoim rodzaju kulturę szkoły.

Publikację otwiera tekst Erycha Petlak'a pt.: *Kultura szkoły oraz powiązane z nią kwestie*, w którym Autor porusza najważniejsze zagadnienie związane z kulturą szkoły odnosząc się do współczesnej literatury oraz refleksji własnych. Zwraca on uwagę czytelnika na aspekty szeroko rozumianej Kultury. Jak zauważa sam Autor artykułu, wynik nauczania nie jest zależny tylko od sfery dydaktycznej, związanej z metodami i technikami nauczania, a również, a może przede wszystkim od atmosfery jaka panuje w danej placówce edukacyjnej, która motywuje vs. demotywuje do podejmowania wysiłku intelektualnego uczniów. Analizując różne stanowiska teoretyczne, Autor wyłania obraz takiej placówki, która nastawiona na zmiany zgodne ze współczesnymi trendami naukowymi, potrafi zapewnić szeroki wachlarz oferty edukacyjnej, uwzględniającej zarówno aspekt wiedzy, wartości, zrozumienia, kształtowania postaw oraz kształtowania światopoglądu twórczego jednostki w oparciu o bazę doświadczeń oraz potencjału jaki tkwi w samej zmianie. Zatem szkoła nacechowana odpowiednią kulturą nie tylko uczy, kontroluje i ocenia uczniów, lecz jest także zainteresowana ich problemami w nauce, pomaga, doradza i dostosowuje.

Kultura szkoły wywiera silny wpływ na wszystkie podmioty szkolnego życia i nie ogranicza się wyłącznie do uczniów. Dobra kultura szkoły tworzy dobry klimat, który wspiera w rozwoju wszystkich, uczestniczących w jej życiu. Dla prawidłowego funkcjonowania szkoły jako placówki, która zrzesza uczniów, nauczycieli i rodziców niezbędnym jest taka kultura szkoły, która uwzględnia reformę: osobistą, dydaktyczną, komunikacyjną, diagnostyki nauczania, estetyczną, pozalekcyjną, strukturalną oraz kompetencje poszczególnych osób tworzących kulturę szkoły, takich jak: osobiste, pedagogiczne, psychologiczne, organizacyjne szkoły i dydaktyczne.

Strukturę książki tworzą dwie części. Zgromadzone w pierwszej części artykuły obejmują problematykę kultury szkoły. Kultura szkoły i jej klimat są często w literaturze pedagogicznej uznawane za synonimy takich pojęć jak: atmosfera szkoły, duch szkoły, etos szkoły, kul-



tura szkoły, warunki szkole, środowisko szkolne, subkultura grupy, społeczny system szkoły. Autorzy opracowania wyraźnie rozdzielają te kategorie i wokół nich koncentrują swoje wywody.

Kultura szkoły jest odzwierciedleniem systemu w jakim szkoła funkcjonuje, zależy bowiem od związków i relacji osób, które tworzą system szkolny w synergii z najbliższym otoczeniem. W prawidłowo funkcjonującym układzie, jego członkowie nauczyciele, uczniowie jak i rodzice, mogą uczyć się, tworzyć prawidłowe relacje oraz negocjować z otaczającą rzeczywistością. Na ten aspekt funkcjonowania kultury szkoły zwraca uwagę Soňa Karikova, w artykule pt.: *Sociálno-psychologické aspekty kultúry školy*. Praca w środowisku szkolnym obejmuje zatem partycypowanie jednostki w trzech jej wymiarach: kulturowym, społecznym i socjalnym, gdzie aspekt prawidłowej komunikacji i odpowiednich zależności międzyludzkich staje się oczywistą domeną kultury każdej szkoły. Autorka stawia w tekście istotne pytanie o znamiona jakie powinny cechować środowisko szkolne, w kontekście jego kultury? Odpowiedzi udziela zwracając uwagę na czynniki fizyczne, chemiczne, fizjologiczno-psychologiczne, ergonomiczne oraz psycho-społeczne, przy czym każdy z nich jest tak samo istotny z punktu widzenia i uważności osób dbających o klimat szkoły. W artykule szczegółowo i wnikliwie autorka opisuje powyższe zagadnienia skupiające się wokół zagadnienia organizacji pracy psychologa szkolnego, który powinien mieć w szkole większe uprawnienia. Postuluje też, by otoczyć większą troską, już na etapie kształcenia przyszłego pracownika zasoby kompetencji organizacyjnych i merytorycznych. Wszystko po to by w oparciu o zasoby wykształconych i oczekiwanych kompetencji psycholog szkolny mógł wprowadzić najistotniejsze zmiany w obszarze kultury szkoły jako mentor, łącznik i koordynator wspólnej wymiany informacji w przestrzeni szkolnej.

Kultura szkoły jako ważna baza rozwoju jednostek nie mogłaby być rozpatrywana bez tak ważnych i znaczących wartości w edukacji jak twórczość i kreatywność, które są zarówno nosicielem zmian jak i te zmiany poddają krytyce. Główne tezy zawarte w artykule Jaroslava Uhel'a pt.: *Tvorba v škole - na hranici abstrakcie a konkrétosti*, koncentrują się właśnie wokół zagadnień twórczości i kreatywności. Według autora powinny one być najważniejszymi aspektami procesu edukacji, bez których postęp systemu edukacji jest niemożliwy. Wglębiając się w bardziej szczegółowe zagadnienia autor wnika w proces komunikacji ucznia z otoczeniem społecznym, wyznaczając zadania dla

edukacji, takie by spełniły wyznaczone współcześnie wartości nie zominając o humanizacji życia ludzkiego, począwszy od najmłodszych lat funkcjonowania dziecka w instytucji przedszkolnej, która w rozwoju dziecka powinna zwracać uwagę na aspekt wspierania motywacji wewnętrznej. Zamiarem autora jest takie przedstawienie procesu edukacji, który zwraca uwagę na rozwój poprzez sztukę, na kształtowanie umiejętności rozumienia i oceniania w oparciu o wrażliwość oraz empiryczne zrozumienie. Kultura szkoły jest zatem szeroko rozumiana jako proces tworzenia i stawania się poprzez interakcyjny charakter relacji ucznia z otoczeniem.

Relacyjny charakter szkoły naznaczony jest przez triadę uczeń – nauczyciel – rodzic. W owym układzie to nauczyciel z racji wykonywanego zawodu odpowiedzialny jest za funkcjonowanie systemu szkolnego w kontekście kultury szkoły i do jego obowiązków należy określenie celu w jakim zmierzają jego relacje z uczniem. Z tak postawionego założenia wyłaniają się wysokie oczekiwania wobec współczesnego nauczyciela, który powinien wykazać się nie tylko wiedzą ale przede wszystkim kompetencjami osobistymi. W naukowej dyskusji nad funkcjonowaniem szkolnictwa, problem ten jest rozpatrywany na przestrzeni wielu lat, choć ostatnio zdecydowanie częściej w obszarze systemu szkolnictwa wyższego. Kolejne dwa artykuły tj. Wojtech'a Korima pt.: *Kultura wysokiej szkoły ako vzdelávacej inštitúcie* oraz Inetty Nowosad i Ewy Karmolińskiej-Jagodzik pt.: *Zmiany we współczesnym modelu edukacji - zmianami w kulturze szkoły. Raport z badań nad oczekiwaniami społecznymi*, traktują o potrzebie wprowadzenia takich zmian, by nauczyciel już na poziomie własnej edukacji mógł weryfikować swoje poglądy, uczyć się konstruktywnej autokrytyki oraz nabywać kompetencje niezbędne do tworzenia wysokiej kultury szkoły, szeroko rozumianej w przestrzeni pracy zawodowej. Są to dwa ujęcia problemu z perspektywy polskiej i słowackiej, które ukazują czytelnikowi szerszy, międzynarodowy ogląd kultury szkoły. W obu artykułach można znaleźć wizję współczesnej szkoły wyższej kształcącej nauczycieli, którzy w niedalekiej przyszłości będą zmuszeni odpowiedzieć na oczekiwania społeczeństwa globalnego, ponowoczesnego. W sposób dojrzały poznawczo zostały poddane krytyce te aspekty współczesnych reform, które wprowadzane w system obiegowy, niosą ze sobą niekorzystne skutki. Tym samym poddają pod wątpliwość zmianę systemu na lepszą i pozwalają odbiorcy wyodrębnić te cechy, które są zasadne z punktu widzenia podnoszenia kultury szkoły. W przyjętym ujęciu

Autorzy tekstów wyznaczają kierunek rozwoju szkolnictwa wyższego w obszarze przygotowania nauczycieli do pełnienia zawodu zgodnie z oczekiwaniami społecznymi. Opublikowane teksty, można też odczytać jako konstruktywną krytykę politycznego zarządzania edukacją w Polsce i na Słowacji.

Zmiany w społecznym funkcjonowaniu jednostek, ich ponowoczesnych wartości i ideałów, ma swoje odzwierciedlenie w kulturze edukacyjnej uczelni wyższych, co w konsekwencji przekłada się na kształtowanie osobowości nauczyciela, który nie zawsze jest uposażony w odpowiednie wartości niezbędne do wywierania korzystnego wpływu wychowawczego na swoich podopiecznych. Kanwą powyższych zagadnień jest kolejny artykuł pt.: *Osobnosť vysokoškolského učiteľa optikou akademickej kultury*. W oparciu o wypowiedzi studentów Mariana Sirotová i Eva Frýdková nakreślają jakie wymogi powianiem spełnić wykładowca akademicki by można było mu zaufać. Tworzą tym samym obraz osobowości, do której powinien dążyć nauczyciel w procesie samorozwoju.

Kultura szkoły dotyczy wielu aspektów funkcjonowania placówki, na które składa się również obraz młodzieży uczęszczającej do danej szkoły. To jakie wartości wyznaje współczesny młody człowiek, są często kontestacją istniejących wartości w świecie dorosłych osób. W wieku dojrzewania znamionem jest łączenie się w grupy, kohorty, aby określić swoją tożsamość społeczną, która jest istotnym elementem tożsamości osiągniętej. „Społeczny wymiar bytu ludzkiego jest czynnikiem pomagającym przezwyciężyć tkwiącą w człowieku inklinację do erozji, atrofii, chaosu oraz wprowadzić stan uporządkowania, na który składają się procesy: habitualizacji (koncentracja na powtarzalności i standaryzacji ludzkich działań), instytucjonalizacji (koncentracja na ukierunkowanie i selekcję habitualizowanych działań) i socjalizacji (koncentracja na transmisji pokoleniowej efektów działań ludzkich). Celem autotelicznym ludzkiego działania jest więc tworzenie całościowego, skategoryzowanego, pozbawionego ambiwalencji i budzącego zaufanie obrazu świata” (Cybal – Michalska, 2006, s. 88). Stąd dążenie młodego człowieka w łączenie się w grupy subkulturowe. Subkultury młodzieżowe, pokazują obraz buntu młodego pokolenia wobec zastanego ładu i porządku społecznego. Socjologiczna analiza poszczególnych subkultur młodzieżowych ukazuje jakie bolączki egzystencjonalne przeżywa młode pokolenie, jakie wartości wyznaje i w jakim kierunku zmierza. Subkultura szkolna młodzieży jest odpowiedzią na

kulturę szkoły w jakiej się uczą. W artykule pt.: *Subkultúry súčasnej mládeže a škola* Peter Jusko nakreśla obraz subkultury szkolnej współczesnej młodzieży słowackiej. Autor publikacji skupia uwagę na relacji subkultury młodzieżowej ze szkołą w kontekście kultury szkoły, ukazuje funkcję dzisiejszych subkultur młodzieżowych w odniesieniu do funkcji szkoły. Zwracając uwagę na współczesną kulturę szkoły pokazuje, że dzisiejsza szkoła jest miejscem spotkania wielokulturowego społeczeństwa młodych osób, co wyłania przed szkołą nowe wyzwania. W związku z czym autor wskazuje na te czynniki społeczne, które mają największy wpływ na proces funkcjonowania mulikulturowych subkultur młodzieżowych w przestrzeni kultury szkoły. Pierwszą część książki zamyka tekst pt. *Multikultúrna výchova ako súčasť rozvojového vzdelávania v prostredí slovenských škôl*, w którym Autorka Katarína Kurčíková podejmuje problematykę wychowania wielokulturowego we współczesnej szkole słowackiej. Tekst ten stanowi jednocześnie dopełnienie wcześniejszego artykułu.

Podejmując się analizy kultury edukacji, tego jaka ona jest, jaka być powinna, nie można pominąć wątku związanego z pojęciem jakości edukacji. Słowo jakość implikuje takie skojarzenia jak wysoki standard życia, prestiż, wymagania oraz osiągnięte cele w zgodzie z oczekiwaniami. W potocznym rozumieniu kojarzy się z luksusem, życiem spełnionym i pełnym jednocześnie. Odwołując się do słów A. Zandeckiego (1999, s. 45) wykształcenie a jakość życia), który traktuje o jakości życia, jako kategorii, która wraca do przekonań i nawyków myślowych społeczeństwa współczesnego, i która wyznacza kierunek rozwoju współczesnego człowieka określając bowiem podstawowe wartości egzystencjonalne jednostki oraz stopień satysfakcji życiowej, wynikający z ich realizacji, można uznać, że oczekiwania wobec jakości edukacji wpisują się w uzasadniony tok myślenia o rozwoju człowieka w kategoriach godnego życia.

Stąd druga część książki poświęcona została pojęciu jakości w wielu uprawnionych kategoriach związanych z edukacją i kulturą szkoły. Pożycie jakości jest nieodzownie skojarzone z przeżywanymi kryzysami, bez których nie jest możliwy rozwój a zatem i postęp. "Każdy człowiek dysponuje własnymi kryteriami umożliwiającymi określenie poziomu satysfakcji życiowej, (...) jednostka powinna mieć możliwość zdobywania doświadczenia w trakcie realizacji zadań życiowych, (...) ilość pozytywnych lub negatywnych doświadczeń jest tu miarą jakości życia" (Kowalik, 1993, s. 38). Zgodnie z takimi założeniami wizję jakości edu-

kacji, która przeżywa kryzys, przedstawia Hanna Stępniewska-Gębik, w artykule pt.: *Kryzys w szkole jako wyzwanie dla współczesnej edukacji*. Autorka w oparciu o założenia współczesnej psychologii traktuje kryzys jako normatywny element rozwoju, wskazując na zadania jakie stawia współczesność edukacji. Autorka prezentuje wizję pojawiającego się kryzysu w aspekcie problemów ucznia, zdarzeń krytycznych czy organizacyjnych jako wyzwanie dla progresu szkoły. Wnosi o świadome kierowanie i zarządzanie kulturą szkoły, sytuacjami wymagającymi interwencji i odpowiednie pojmowanie kryzysu, co doprowadzić może do stworzenia miejsca adekwatnego dla wyzwań współczesności, jako wyznacznik jakości. „Jakość życia, stwierdza T. Tomaszewski, może być uważana za najważniejszą miarę zarówno jakości świata jak i jakości człowieka (1984, s. 203, za: Zandecki, 1999, s. 50).

Na jakość szkoły, jakość życia poszczególnych osób uwikłanych w przestrzeń edukacyjną mają wpływ codzienne doświadczenia, które są oceniane i interpretowane przez świadomy podmiot zdarzenia. Artykuł Anetty Soroki-Fedorczuk pt.: *Jakość doświadczeń zawodowych w narracjach pamiętnikarskich nauczycielek przedszkolnych* powstał w oparciu o analizę pamiętników nauczycielek etapu przedszkolnego, które brały udział w projekcie „*Doświadczenia edukacyjne i zawodowe nauczycieli wczesnej edukacji*”. Autorka przybliży etapy realizacji własnego projektu badawczego i przybliży czytelnikowi wybrane rodzaje doświadczeń zawodowych dyplomowanych nauczycielek etapu przedszkolnego.

Codzienne, świadome wypełnianie swoich obowiązków, doświadczanie życia zarówno w obszarze życia osobistego, jak i zawodowego jest miarą jakości subiektywnej, która może być naznaczona pozytywnie lub negatywnie. O tych codziennych zmaganiach i doświadczeniach nauczycieli traktuje artykuł Joanny M. Łukasik i Romy Kwiecińskiej pt.: *Doświadczanie szkolnej codzienności – jakość pracy w narracji nauczycieli*. Autorki dokonują analizy narracji nauczycieli na podstawie dokumentów w postaci pamiętników nauczycieli nadesłanych w ramach przeprowadzonego konkursu.

Przestrzeń szkolna to miejsce spotkań wielu jednostek. Epigenetyczny charakter rozwoju człowieka skłania do refleksji nad jakością relacji panujących na przestrzeni życia i ich konsekwencji w kontekście jakości życia. W perspektywie całościowej, gdzie na każdym etapie spotykamy poszczególne – ważne dla nas osoby, mające znaczący wpływ na postrzeganie przez nas życia i naszej w nim roli, kon-

takt interpersonalny z poszczególnymi osobami wydaje się być na tyle ważny, że należy z niego uczynić pewnego rodzaju celebrację, która poniekąd może rozwiązać wiele codziennych trudności. Różnorodność kontaktów na płaszczyźnie edukacyjnej jest sama w sobie odpowiednim polem do doświadczania siebie w kontekście interakcji i otrzymywania informacji zwrotnych dotyczących własnej osoby i swojej roli w łaździe społecznym. Przy założeniu, że jednostka wchodząca w kontakt interpersonalny posiada odpowiedni kapitał umiejętności i kompetencji osobistych oraz nie cechuje się zaburzeniami natury psychologicznej owa różnorodność jest pożądanym aspektem na drodze rozwoju kompetencji osobistych. Problem pojawia się w sytuacji, gdy w nawiązywaniu kontaktów interpersonalnych i radzeniu sobie z trudnościami życia codziennego szkoła ma nie tylko pomagać ale i uczyć od podstaw. Warto mieć na uwadze, że szkoła to nie tylko miejsce, gdzie młody człowiek uczy się dyscypliny i zdobywa wiedzę, lecz także doświadcza siebie; buduje przekonanie o sobie, jako o jednostce wpływowej, kreatywnej a zarazem dostosowanej do zmieniającego się świata. O prawidłowej relacji ucznia z nauczycielem, która stanowi wyzwanie dla dzisiejszej edukacji i jest wyznacznikiem tworzenia kultury szkoły stanowi artykuł Ewy Karmolińskiej-Jagodzik pt.: *Jakość kontaktu interpersonalnego w relacji międzypokoleniowej uczeń – nauczyciel*. Autorka porusza zagadnienia komunikacji interpersonalnej, przedstawiając te koncepcje, które według niej są najbardziej zasadne w omawianiu relacji uczeń – nauczyciel oraz przedstawia definicje pokolenia by rozważyć jakość kontaktu w przestrzeni międzygeneracyjnej.

Podjęmując się analizy kategorii jakości jako konstruktu poznawczego i wartości samej w sobie nie sposób opierać się na założeniach czysto teoretycznych, należy uznać, że obiektywny walor omawianego zagadnienia jest niezbędny w uzyskaniu pełnego obrazu jakości współczesnej szkoły. W oparciu o założenia metodologiczne i analizę wyników badań własnych Agnieszka Nowak-Łojewska prezentuje obraz współczesnej szkoły w artykule pt.: *Jakość szkoły – migawki z badań*, gdzie jakość przedstawia z perspektywy modernistycznej i postmodernistycznej. Z punktu widzenia dyskursu jakości, dziecko to odtwórca wiedzy, kultury i tożsamości a z punktu widzenia dyskursu znaczeń dziecko to współtwórca wiedzy, kultury i własnej tożsamości. Analizując wyniki badań własnych dochodzi do przekonania, że w Polskiej szkole fragmenty szkolnej codzienności wydają się odzwierciedlać modernistyczną konstrukcję dzieciństwa i dyskurs jakości, wyrażony

spełnianiem standardów kształcenia i wyznaczonych odgórnie norm. Stawiając wyższość dyskursu znaczeń nad dyskursem jakości, w części teoretycznej oraz uwzględniając wnioski z badań można zauważyć jaki kierunek rozwoju edukacji wyznacza autorka tekstu.

Tematem kolejnego artykułu jest etyka jako jeden z wyznaczników kultury szkoły. Anna Sádovská, w tekście pt.: *Evalvácia predmetu etická výchova ako súčasť kultúry školy a nástroj zvyšovania kvality škol*, skupia swoją uwagę wokół zagadnień kultury szkoły i oceny jej jakości, etyki jako narzędzia zmian kulturowych i poprawy jakości szkoły. Uważa, że relacje między nauczycielem a uczniem oraz ogólna atmosfera panująca w szkole są wyznacznikami kultury szkoły i mają wpływ na realizację zamierzeń edukacyjnych w obszarze etycznym, bez którego trudno mówić o wysokiej kulturze szkoły.

Podsumowując stwierdzić można za Z. Melosikiem, że „problemy *relacji wielokulturowych* nie odnoszą się tylko do polityki sesnsu stricte, do problemów udziału mniejszości w parlamencie czy ich reprezentacji w innych organach władzy. Przenikają także *zwykłą codzienność*, wkradają się w potoczne myślenie, konstruują marzenia lęki, czy *emocjonalne okruchy*. Tworzą – niekiedy ważne dla całości przeżywania świata – psychospłeczne warunki życia. “(Melosik, 2007, s. 235). Owa zwykła codzienność w perspektywie młodego człowieka tworzy się i jest doświadczana w szkole, która jest wynikiem kultury i w niej kultura sie staje.

#### Literatura:

Cybal-Michalska, A. (2006): *Jednostka, społeczeństwo i edukacja w globalnym świecie*, Poznań – Leszno.

Melosik, Z. (2007): *Wielo(pop)kulturowe spektakle ciała i seksualności*, (w:) Gromkowska – Melosik, A. (red.): *Kultura popularna i (re)konstrukcje tożsamości*, Poznań – Leszno.

Majcherek, J. A. (2009): *Kultura, osoba, tożsamość z zagadnień filozofii i socjologii kultury*, Kraków.

Ronadall V. E. (1997): *Culture, Religion, and Education*, (w:) Th. C. Hunt, J.C. Carper (eds.), *Religion and Schooling in Contemporary America. Confronting our Cultural Pluralism*, N. York – London, Garland publishing.

Zandecki, A. (1999). *Wykształcenie a jakość życia*. Toruń – Poznań.

